

WIADOMOŚCI TERCJARSKIE

№ 4.

WYDAWNICTWO RADY GŁÓWNEJ III ZAKONU
ŚW. O. FRANCISZKA, W KRAKOWIE.

WYCHODZI W MAJU, SIERPNIU I GRUDNIU.

POD REDAKCJĄ
PREZESA RADY O. MARJANA NAJDECKIEGO,
PROWINCJAŁA.

KRAKÓW
MAJ 1928.

Pokój i Dobro!

Przebieg zebrania

RADY GŁÓWNEJ III ZAKONU,

odbytego

w dniu 11-go kwietnia 1928 r. w „Domu Księży“ w Krakowie.

Obecni: Prezes, O. Marjan Najdecki; sekretarz, O. Czesław Kellar; O. Stefan Wawrzkowicz, gwardjan OO. franciszkanów z Krakowa; O. Anastazy Pankiewicz, Kustosz OO. bernardynów z Krakowa; O. Viator a Mojówka, Komisarz prowincjalni z Lublina, O. Grzegorz Redaktor „Szkoły Serafickiej z Wielunia. Delegaci biskupi: Ks. Prałat Rewera z djecezi sandomierskiej, Ks. Jan Ligęza z djecezi tarnowskiej. Delegat XX. Dyrektorów, Ks. Cieślakowski z Wysokich Gór. Ks. Prałat Jeż, Ks. Patron Tomera, Ks. Skonieczny z Bydgoszczy. — Bracia: Sapiecha z Siedlec, Bobilewicz, Stroka, Pawlak z Krakowa. — Siostry: Bunikowska ze Starogardu, Walaszczykówna z Częstochowy, Fussowa z Rzeszowa, Dońcowa, Lachero-wa, Żurawska, Kozikowa, Glossówna, Chryścińska z Krakowa.

Nadto s. Kaczorowa z Wieliczki.

Nieobecność swą usprawiedliwili: Ks. Bajerowicz, delegat z archidjecezi gnieźnieńsko-poznańskiej; Ks. Żarnowski, delegat metropolitalny z Wilna; Ks. Krysiński, delegat z djecezi chełmińskiej; O. Ireneusz ze Lwowa; br. Strusiński z Tarnowa; s. Zarębska z Lublina.

Po wspólnej modlitwie do Ducha św. O. Prezes zagał posiedzenie następującem przemówieniem: „Witam całym sercem wszystkich zebranych tak Księży Delegatów jak i Świeckich, przede wszystkim zamiejscowych, którzy nie żalowali trudu, aby wziąć udział w naradach.

Wielu członków Rady Głównej brakuje, niektórzy się z nich usprawiedliwili, inni natomiast nie poczuli się do tego obowiązku.

W każdym razie, Ci, którzy przyjmują zaszczyt, jakim jest wybór na Delegata do Rady Głównej, powinni też spełnić i obo-

wiązek połączony z tem zaszczytem i przyjeżdżać na zebrania Rady.

Od Rady Gł. zależy duch, jaki zapanuje w III Zakonie, a nawet wzrost liczebny Zakonu. To też ci, którzy przybyli niech pamiętają, że narady nasze są bardzo ważną rzeczą, należy je traktować poważnie, a jeżeli kiedy potrzeba i gorzkie słowa wypowiedzieć, muszą one tchnąć miłością. Delegaci i delegatki niech szczerze wypowiadają swe życzenia. Duch św. przemawia i przez świeckich i przez małuczkich; niech śmiało mówią.

Przy naszych obradach miejmy na myśli dobro III Zakonu, a będziemy sobie mogli powiedzieć, żeśmy dzisiejszego dnia nie zmarnowali.

Niech naszej pracy błogosławi Bóg i św. O. Franciszek!"
Po zagajeniu odczytał O. Sekretarz porządek obrad:

Na posiedzeniu rannem będzie:

1. Odczytanie protokołu z poprzedniego zebrania.
2. Sprawozdanie z czynności Sekretarjatu.
3. Dyskusja.
4. C. d. sprawozdania z rozwoju zgromadzeń tercjarskich.
5. Projekt jednolitej litanji do św. O. Franciszka.

Posiedzenie po południowe obejmie:

1. Referat Ks. Tomery: „Trzeci Zakon a zorganizowana młodzież Katolicka.”
2. Dyskusja nad referatem.
3. Wolne wnioski.
4. Zamknięcie obrad.

Po odczytaniu i przyjęciu sprawozdania z ostatniego posiedzenia Rady Gł., O. Sekretarz zdał sprawę z czynności Sekretarjatu za czas od listopada ubiegłego roku do kwietnia. Sekretarjat:

1. Przesłał sprawozdanie z ostatniego posiedzenia Rady do Pism Tercjarskich.
2. Wydał Trzeci Nr. W. adomości Tercjarskich i rozesłał go do 1750 Zgromadzeń.
3. Rozesłał 1100 kwestjonariuszy do tych Zgromadzeń, które nie dały odpowiedzi na kwestjonariusze poprzednio wysłane.
4. Zajął się zrealizowaniem wydawnictwa „Doskonała Tercjarka” oraz „Pamiętnika jubileuszowego.” Pierwsza książka w ilości 5000 egz. już wyszła z druku a nawet większą połowę już rozsprzedano. Pamiętnik już jest na wykończeniu. Wyjdzie w ilości 3000 egz.
5. Przez Delegatów zakonnych zwracał się Sekretarjat do CO. Generalów w sprawie przywilejów dla członków zrzeszeń misyjnych franciszkańskich.

6. Zwracał się do Najprzew. X.X. Biskupów w sprawie aprobaty Litanji do św. O. Franciszka.

7. Udzielał informacji w różnych sprawach tercjarskich.

Po sprawozdaniu przystąpiono do dyskusji.

Ks. Prałat Rewera, widząc na sali tak małą liczbę X.X. Delegatów biskupich, radzi, aby prowadzić ewidencję, i o ile któryś z Delegatów opuścił kilka zebrań, zwrócić się do Kurji biskupiej z prośbą o innego Delegata.

Wniosek Ks. Prałata Rewery poddał O. Prezes pod głosowanie i znaczna większość zebranych oświadczyła się za nim.

O. Sekretarz jako usprawiedliwienie podnosi, że równocześnie obraduje Zjazd teologiczny we Lwowie; zjazd ten przeszkodził zapewne X.X. Delegatom przybyć dziś do Krakowa.

Kilku Księży domaga się, aby Zebranie Rady Gł. nie odbywało się zaraz po Wielkanocy, bo w tym czasie Księża mają jeszcze wielką pracę w kościele.

Niektórzy z Delegatów i Delegatesk chcą, aby kwestjonariusz wysyłać nie pod adresem Ks. Dyrektora, ale przełożonego czy przełożonej, aby nie obciążać zbytnio X.X. Proboszczów.

O. Prezes sądzi, że to niemożliwe, bo nie zna się nazwisk przełożonych; komuż zatem poczta doręczy?

Ks. Skonieczny proponuje, aby wysłać dwa kwestjonariusze: jeden dla Ks. Dyrektora, drugi na ręce Ks. Dyrektora dla przełożonego.

Ks. Cieślakowski skonstatował, że dotąd X.X. Dyrektorzy nie wiedzieli, że mają corocznie przysyłać sprawozdanie do Sekretarjatu. Należałoby ich o tem powiadomić. Jest owszem za tem, aby X.X. Dyrektorzy co roku zdawali Sekretarjatowi sprawę z żywotności Zakonu; w niejednym wypadku będzie to bodźcem do energiczniejszej pracy.

Skarbnik, br. Bobilewicz, odczytał sprawozdanie kasowe, wykazujące stan czynny w dniu 2. IV. 1928. na Rku:

a) Fundusz jubil. wydaw. — — — — zł. 5.893'22

b) Sekretarjat Rady Gł. — — — — „ 4.019'83

O. Prezes zaznacza, że Kasa się teraz wypróżni na opłacenie druku „Pamiętki Jubileuszowej!”

Ks. Cieślakowski zdziwiony jest, że w ciągu roku wpłynęła tak mała suma. Zdziwienie było tem większe, gdy się dowiedział, że ta suma wpłynęła nie w ciągu roku, ale od samego założenia Rady Głównej.

Od lipca 1927 do kwietnia b. r. nadeszło składki tylko 135 Zgromadzeń. Wiele nie nadsyła nic.

Tak Ks. Cieślakowski, jak O. Viator, Ks. Skonieczny i O. Pankiewicz są za tem, aby do tych, co się zaniedbują, zwrócić się z urgensem nietylko przez pisma tercjarskie, ale imiennie. Co mie-

siąc w pismach tercjarskich umieszczać wykaz Kongregacyj, które datki obowiązkowe przysłały, a nadto w „Wiadomościach” wykazać te, które nic nie złożyły. Pieniądze nadsyłać należy do Sekretariatu Rady Głównej, Kraków, ul. Loretańska 11.

Następnie br. Pawlak wygłosił swój referat:

Ciąg dalszy sprawozdania o stanie Zgromadzeń III Zakonu św. O Franciszka w Polsce. (na podstawie kwestjonariusza z r. 1927.)

Na ostatniem zebraniu Rady Głównej, przedstawiłem w głównych rysach stan 233-ch Zgromadzeń III Zakonu, dzisiaj zaś mówić będę o tych Zgromadzeniach, które nadesłały odpowiedzi na kwestjonariusz ponownie wysłany.

Niestety sprawozdanie to rozpocząć muszę od uzalenia się na obojętność Zgromadzeń, a temsamem na opieszałość w spełnieniu obowiązku ciężącego poniekąd na X. X. Dyrektorach. Jeżeli poprzednio można było wytłumaczyć tak małą ilość zwróconych kwestjonariuszy, niezrozumieniem prośby Sekretariatu, to obecnie nie umiem znaleźć podobnego usprawiedliwienia. — Na wysłane po raz drugi kwestjonariusze, do wszystkich pozostałych Zgromadzeń (oprócz Zgromadzeń w diecezji Podlaskiej i Zgromadzeń będących pod obediencją OO. Kapucynów warszawskiej prowincji, z których O. Viator, Komisarz III Zakonu tej prowincji obiecał dać odpisy z posiadanych sprawozdań rocznych) otrzymał Sekretariat zaledwie 238 odpowiedzi, wliczając w to 134, otrzymanych od O. Viatora. Biorąc pod uwagę ilość wysłanych kwestjonariuszy i ponowną prośbę Rady Głównej powiedzieć musimy, że ta liczba odpowiedzi jest stanowczo za mała i świadczy o wielkiem niezrozumieniu pracy, podjętej przez Sekretariat Rady Głównej dla dobra całego III Zakonu. —

Powie ktoś może, że dla jakiejś statystyki, czy wykazu Zgromadzeń nie warto robić tyle zachodów, zadawać sobie i innym wiele pracy, a potem i żale wywodzić, skoro bez takich wykazów można bardzo dobrze udoskonalać dusze ludzkie i rozwijać III Zakon. — Prawda, że i bez dokładnej statystyki Trzeci Zakon może także spełnić swoje zadania, ale nie ulega najmniejszej wątpliwości, że Rada Główna mając dokładny spis Zgromadzeń i członków, mogłaby znacznie łatwiej i o wiele wcześniej wywiązywać się ze swojego zadania i uzyskać prawidłowy rozwój poszczególnych Zgromadzeń i całego III Zakonu. Taka dokładna statystyka Tercjarstwa w Polsce konieczną jest nietylko dla wewnętrznych potrzeb Rady Głównej, ale także dla wielu pracowników na niwie Tercjarstwa. Posiadanie jej, chroniłoby nas od możliwych nieporozumień, błędów i zawodów.

Po ostatniem obchodzie jubileuszowym słyszano żale od zainteresowanych, na niedokładne podawanie im ilości tercjarzy. I nic

dziwnego, że różni tercjarze, różnie obliczają i wymieniają ilość swoich współbraci, skoro niedawno dwóch słynnych kaznodziej franciszkańskich w Polsce, wymieniali w swoich mowach i pismach, liczby Tercjarstwa odbiegające od siebie o wielkie rozmiary: Gdy O. Janicki podawał cyfrę ponad 200.000, to O. Gościński tylko 65.000.

Że brak dokładnej statystyki jest powodem takich i im podobnych sprzeczności, a w następstwie wstrzymywania się poważniejszych pracowników od podejmowania prac z tej dziedziny — nie ulega wątpliwości. To zaś, że poszczególni OO. Komisarze III Zakonu lub X.X. Biskupi mogą mieć w swoich okręgach dokładne wykazy Tercjarstwa, nie zapobiega konieczności posiadania przez Radę Główną ogólnego wykazu, z którego mogliby korzystać i ci, którzy chcą przyczyniać się swoją pracą do rozwoju III Zakonu.

Sekretarjat Rady Głównej stara się od kilku lat o sporządzenie takiego ogólnego wykazu, który byłby uzupełnieniem i odnowieniem sporządzonej w r. 1921 przez O. Czesława Bogdalskiego statystyki polskiego tercjarstwa, jednak napotyka na niebywałą obojętność dla tej sprawy, przeważnie u X.X. Dyrektorów — nie będących tercjarzami. Na kwestjonariusz ogłoszony w r. 1924 otrzymał 114 odpowiedzi, w r. 1925 zaledwie 71, a obecnie 471 na około 1600 założonych, i o odpowiedź proszonych Zgromadzeń.

Uzyskany dotąd materiał nie wystarcza jeszcze do sporządzenia wykazu, który możnaby nazwać statystyką Tercjarstwa w Polsce, to też Sekretarjat mimo dotychczasowych zawodów i mimo możliwych utyskiwań na ciągle poruszanie tej sprawy, nie przestanie prosić tych, którzy jeszcze nie odpowiedzieli na kwestjonariusz, aby to przecież raz uczynili. Są Zgromadzenia, które mimo kilkunastoletniego swego istnienia nie dały ani jednego sprawozdania. Do X.X. Dyrektorów takich Zgromadzeń będzie Sekretarjat za przykładem św. O. Franciszka zanosił dotąd prośby, dopóki nie zostanie wysłuchany.

A teraz przystępując do samego sprawozdania, podam liczby statystyczne z tych 238-miu obecnie nadesłanych, i z poprzednich 233, czyli razem z 471 kwestjonariuszy a 486 Zgromadzeń.

- 1) Z tych 471 Zgromadzeń prowadzi się w 15 miejscowościach oddzielnie Zgromadzenia mężczyzn, a oddzielnie kobiet. Jest tedy: 15 Zgromadzeń męskich, 60 żeńskich i 411 wspólnych.
- 2) Dyrektorami w tych Zgromadzeniach są: w 45, — OO. z I Zakonu, w 164, Księża Tercjarze, w 2, OO. Paulini, w 1, O. Jezuita i w 260 — Księża świeccy. W 14 Zgromadzeniach nie ma lub nie podano nazwiska Ks. Dyrektora.
- 3) Przełożonego i Przełożoną ma 201 Zgromadzeń wspólnych: w 233 jest Przełożona, w 28 Przełożony, a w 24 Zgromadzeniach nie ma ani pierwszej, ani drugiego.

Razem jest; 229-ciu Przełożonych mężczyzn, i 434 Przełożonych kobiet.

- 4) Pełny Zarząd Zgromadzenia (tj. Ks. Dyrektor, Przełożony(na) Mistrz(yni) nowicjatu, Sekretarz(rka) Skarbnik(czka) i radni(e)) jest w 334 Zgromadzeniach.
- 5) Pod obediencją OO. Kapucynów przynależy 223, OO. Bernardynów 94, OO. Reformatów 47, OO. Franciszkanów 42 i OO. Reformatów śląskich 28 Zgromadzeń.
Z 52 Zgromadzeń nie podano obediencji.
- 6) Liczba członków w poszczególnych Zgromadzeniach jest bardzo rozciągała, bo od 7 aż do 1924 osób. Mianowicie:

9 Zgromadzeń liczy po		10 członków,	
16	"	20	"
18	"	30	"
39	"	40	"
34	"	50	"
37	"	60	"
30	"	70	"
26	"	80	"
33	"	90	"
24	"	100	"
126	" od 101 do	200	"
39	" od 201 do	300	"
27	" od 301 do	400	"
10	" od 401 do	500	"

i po 1 Zgromadzeniu o liczbie członków: 590, 648, 723, 790, 903, 1221, 1328, 1385, 1500 i 1924.

- 7) Ogólna liczba członków w tych 486 Zgromadzeniach wynosi 63,734 osób, tj. 5815 braci i 57.919 sióstr.
- 8) Zgromadzeń wspólnych, w których liczba braci wynosi ponad 10, i z których możnaby utworzyć oddzielne Zgromadzenia mężczyzn — jest 142.
- 9) Wybory Zarządów Zgromadzeń w przepisany terminie odbyły się w 285 Zgromadzeniach a wizytacja kanoniczna w 153.
- 10) Zebrania miesięczne odbywają się regularnie w 428 Zgromadzeniach; zebrania dyskretojum w 203, a lekcje nowicjatu w 223 Zgromadzeniach.
- 11) Własną bibliotekę posiada 219 Zgromadzeń.
- 12) Pisma tercjarские prenumeruje 391 Zgromadzeń, w ilości około 12.000 egzemplarzy. W stosunku do ilości członków daje to niecałe 20 0/0.
- 13) Własny lokal posiada 18 Zgromadzeń; swoje sztandary i chorągwie mają 152 Zgromadzenia; feretrony św. Franciszka 37 Zgromadzeń, a pieczęcie są w 87 Zgromadzeniach.
- 14) Wszystkie księgi tj. księgi obłóczyn i profesyj, książkę protokołów zebrzań, książkę kasową prowadzi 189 Zgromadzeń a nadto 90 pisze kronikę.

Ciekawie przedstawia się rozwój poszczególnych Zgromadzeń (zwłaszcza prowadzonych przez X. X. Tercjarzy) w ostatnich trzech latach, co do prenumeraty pism tercjarskich i zakładania bibliotek.

Dla przykładu podaję z trzech corocznych kwestjonariuszy liczby z 10 Zgromadzeń, w djecezji sandomierskiej.

L. p.	Zgromadzenie	ilość członków w roku			ilość egzempl. prenumerowanych pism. terc. w r.			ilość dzieł w bibliotece w r.		
		1924	1925	1926	1924	1925	1926	1924	1925	1926
1.	Dąbrowa n. Czarną	—	52	102	—	—	—	—	—	20
2.	Falków	147	147	133	—	—	56	—	—	15
3.	Głowaczów	146	147	134	—	—	98	—	—	—
4.	Lasocin	62	56	58	—	—	23	—	5	7
5.	Łągów Kozienicki	90	130	131	15	42	76	37	70	144
6.	Połaniec	114	114	190	—	—	64	—	—	40
7.	Sandomierz katedra	190	152	155	36	40	47	5	20	30
8.	Sobótka	56	57	120	—	4	12	—	—	—
9.	Suchedniów	—	57	95	—	2	8	—	—	—
10.	Wielka Wola	166	162	190	—	—	20	parafjalna		
Razem		971	1074	1308	51	88	404	42	95	256

Co do uczestnictwa Zgromadzeń w obchodach jubileuszowych, to wyszczególnione są one w wydanej „Pamiętce jubileuszu, 700 rocznicy śmierci św. Franciszka”. Przyпускаjąc, że każde Zgromadzenie powiększy swoją biblioteczkę tą cenną książką, poszczególni zaś tercjarze ozdobią nią swoje domy, nie wymieniam tu Zgromadzeń, które urządziły w swoich parafjach uroczystości jubileuszowe, lub brały udział w obchodach djecezjalnych. Natomiast podaję w dalszym ciągu te Zgromadzenia, które ufundowały jakieś przedmioty na upamiętnienie jubileuszu, i o tem dały wiadomość.

Mianowicie: Zgromadzenie w parafji:

- 93) Błażowa,   sprawiło sztandar,
- 94) Bralin,   „   dwie statuy, św. O. Franciszka i św. Antoniego,
- 95) Baboszewo,   „   obraz św. Franciszka i obrusy na ołtarz,
- 96) Borów,   „   obraz św. Franciszka do ołtarza,
- 97) Czeladź   „   ołtarz,
- 98) Chłopków,   „   statuę św. O. Franciszka,
- 99) Dąbrowa n¹Czarną, „   sześć wielkich lichtarzy na ołtarz,
- 100) Dobrzyniew,   „   chorągiew, i buduje „Dom Tercjarski”,
- 101) Gniezno,   „   statuę św. Franciszka,
- 102) Gostynin,   „   chorągiew,
- 103) Goworowo,   „   ornat,
- 104) Grzebsk,   „   kapę,
- 105) Góra,   „   stacje drogi krzyżowej, 12 świec (kierce),
mszał i tualnie,
- 106) Jastrzębia górna „   sztandar,
- 107) Joniec, złożyło 100 zł. na figurę Najsw. Serca P. Jezusa
- 108) Kraków, (u OO. Bernardynów) sprawiło chorągiew, żłóbek
betlejemski, puszkę na komunikanty i urządziło salę na zebrania.
- 109) Krężnica, sprawiło obraz do ołtarza i figurę św. O. Franciszka,
- 110) Kłodawa,   „   chorągiew,
- 111) Kornica, buduje „Dom przytułkowy”,
- 112) Karniewo, kupiło mszał,
- 113) Lubień k. Myślenic, sprawiło sztandar,
- 114) Lublin, (u OO. Kapucynów) sprawiło monstrancję, kapę i biel-
lizną kościelną,
- 115) Łękawica, sprawiło feretron św. Franciszka i lichtarze na ołtarz,
- 116) Łowicz (św. Ducha) sprawiło chorągiew,
- 117) Mniszew,   „   figurę Najsw. Serca P. Jezusa,
- 118) Morzelów,   „   figurę św. O. Franciszka.
- 119) Naliboki,   „   puszkę na komunikanty,
- 120) Nasielsk, złożyło 220 zł. na chorągiew,
- 121) Niebieszczany,   „   obraz św. Franciszka,
- 122) Okulice,   „   stacje drogi krzyżowej.
- 123) Ostrzeszów,   „   figurę św. O. Franciszka,
- 124) Opatów, (kolegiata) „   chorągiew, dywan i złożyło go-
tówkę na odnowienie kościoła poreformackiego w Sando-
mierzu,
- 125) Perlejewo,   sprawiło obraz i dywan do ołtarza,
- 126) Pielgrzymowice, „   statuę św. Franciszka,
- 127) Panki, wybudowało kiosk przy kościele na pisma katolickie,
- 128) Puławy, sprawiło ołtarz św. Franciszka,
- 129) Przeworsk,   „   sztandar,
- 130) Poniechowo. przyczyniło się do zakupna dzwónów i organów,
- 131) Płock, sprawiło sztandar,
- 132) Przasnysz. sprawiło żłóbek betlejemski, figurę Zmartwych-

wstania Pańskiego, 24 świec ozdobnych do 4 ołtarzy, krzyż procesjonalny, 4 chorągwie, parę brązowych kandelabrow i tuwalnię.

- 133) Poręba, sprawiło chorągiew, przybory na ołtarz, komże i alby.
- 134) Rymanów, „ obraz do ołtarza i antypedjum,
- 135) Różan, „ ornat, dywan, dwa konopea, wyreperowało wszystkie ornaty i kapy,
- 136) Rypin, sprawiło obraz św. Franciszka,
- 137) Sochocin, „ dwie figury,
- 138) Stopnica, „ dwie chorągwie i ornat,
- 139) Stryj, „ dwie chorągwie,
- 140) Serniki, „ obraz i chorągiew,
- 141) Szwelice, „ chorągiew, ornat i sukienkę na puszkę,
- 142) Skępe, założyło bibliotekę i daje zapomogi na ochronkę,
- 143) Tarnów, ozłocono 3 kielichy,
- 144) Trójca, sprawiło chorągiew,
- 145) Ujazd, wystawiono przed kościołem pomnik św. O. Franciszka,
- 146) Urzędów, sprawiono obraz do ołtarza św. Franciszka,
- 147) Wąwolnica, „ krzyż na ołtarz,
- 148) Wieluń, „ bibliotekę franciszkańską z 100 dzieł,
- 149) Wolsztyn, „ ołtarz św. Franciszka,
- 150) Wyszków, „ bieliznę kościelną,
- 151) Zagórze, „ komże i inne przybory liturgiczne,
- 152) Żuromin, „ chorągiew.

Gdy zesumujemy te poszczególne fundacje, to przedstawiają się następująco :

I. Sprawiono nowych :

1) Ołtarzy św. O. Franciszka 7	11) Monstrancyj 2
2) Obrazów do ołtarzy 18	12) Kielichów 7
3) Figur świętych 23	13) Ornatów 12
4) Chorągwi 47	14) Kap 3
5) Sztandarów 14	15) Lichtarzy na ołtarz 24
6) Feretronów św. Franciszka 16	16) Lampę wieczną 1
7) Stacji drogi krzyżowej 2	17) Krzyż na ołtarz 1
8) Żłóbków betlejem. (komp.) 3	18) Dywanów do ołtarzy 6
9) Tabernaculum 2	19) Kandelabry (par) 3
10) Puszek na komunikanty 6	20) Antypedja 3
21) Dzwony wielkie — 2.	

II Odnowiono :

- 22) Ołtarz M. B. Częstochowskiej. — 23) Kaplicę w kościele.
- 24) Dwie kaplice przy drogach. — 25) Baldachim.
- 26) Ozłocono 3 kielichy, wyreperowano mnóstwo ornatów i kap.

- 27) Złożono znacznieszą kwotę na odnowienie kościołów franciszkańskich.

III Różne budowle i pamiątki.

- 28) Wystawiono dwie figury św. O. Franciszka poza kościołami.
29) Budują 8 domów i przytułków oraz Kiosk na pisma katolickie.
30) Wybudowano w Kołomyji kościółek pod wezw. św. O. Franciszka.
31) Złożono większą gotówkę na budowę pomnika św. O. Franciszka w Rzymie.
32) OO. w Radecznicy budują kaplicę i spowiednice odpustowe.
33) OO. w Zamarstynowie budują kościół pod wezw. św. O. Franciszka.
34) OO. w Rybniku budują klasztor franciszkański.
35) W Łodzi buduje się kościół pod wezw. św. Antoniego.
36) Sporządzono film z obchodu jubil. w Warszawie i wydano piękną książkę.
37) Założono dwie biblioteczki franciszkańskie.

Nie wyszczególniam tu akcji miłosierdzia, która w czasie jubileuszu była znacznie ożywioną i urozmaiconą, oraz tych drobnych przedmiotów liturgicznych jak: pateny, tuwalnie, obrusy, alby, komże, i t. p. zakupionych przez liczne Zgromadzenia. Nie mówię również o tych licznych odnawianych kościołach, kaplicach i nowych budowlach, które w roku jubileuszowym wykonali lub zapoczątkowali OO. z I Zakonu i SS. z II Zakonu franciszkańskiego, a o których w kwestjonarjuszach lub pismach nie wspominają.

Widzimy jednak z dotychczasowego zestawienia, że św. Franciszek jak przed siedmioma wiekami tak i obecnie odnawia, buduje i upiększa „Domy Boże”, a robi to teraz nawet w większej mierze niż wówczas, gdyż działalność swoją rozciąga i na cały świat, i równocześnie. Niechże Mu za to powiększanie chwały Bożej będzie cześć do końca wieków, nie tylko od nas synów i córek Jego, ale i od wszystkich wyznawców Chrystusa Pana.

Oprócz tych wiadomości o 486 Zgromadzeniach, opisanych w zwróconych kwestjonarjuszach, otrzymał Sekretarjat od Delegata biskupiego do Rady Głównej i Komisarza do spraw III Zakonu św. O. Franciszka dla diecezji Płockiej, Przewieleb. Ks. Kanonika Zygmunta Serejki sprawozdanie o 134 Zgromadzeniach w tej diecezji. Dotąd wykazywał Sekretarjat tylko 54 założonych Zgromadzeń, z wiadomą ilością członków w 39 Zgromadzeniach.

Według tego sprawozdania istnieją Zgromadzenia w dekanatach:

1. Ciechanowskim,	8	Zgromadzeń	a w nich	34	braci i	357	sióstr,
2. Dobrzyńskim,	2	"	"	6	"	34	"
3. Gąbińskim,	6	"	"	5	"	122	"
4. Gostynińskim,	4	"	"	4	"	117	"
5. Makowskim,	14	"	"	111	"	1868	"
6. Mławskim,	11	"	"	61	"	898	"
7. Nasielskim,	9	"	"	71	"	689	"
8. Płockim,	4	"	"	15	"	359	"
9. Płońskim,	10	"	"	26	"	455	"
10. Przasnyskim,	13	"	"	39	"	830	"
11. Pułtuskim,	8	"	"	19	"	337	"
12. Raciążskim,	9	"	"	45	"	375	"
13. Rypińskim,	5	"	"	8	"	173	"
14. Sierpckim,	8	"	"	46	"	478	"
15. Wyszowskim,	8	"	"	25	"	626	"
16. Wyszogrodzkim,	6	"	"	15	"	143	"
17. Żuromińskim,	9	"	"	53	"	737	"

Razem 134 Zgromadzeń, 583 braci, 8598 sióstr
czyli 9181 osób. Kanonicznie erygowanych jest 61 Zgromadzeń.

Również O. Grzegorz, Komisarz III Zakonu na Śląsku, przyobiegał nadesłać w niedługim czasie sprawozdanie o przeszło 120 Zgromadzeniach w diecezji śląskiej, tudzież o Zgromadzeniach w innych diecezjach, będących pod obediencją OO. Reformatów śląskich.

Na zakończenie tego sprawozdania zwrócę jeszcze uwagę na niektóre wymienione tu liczby statystyczne, nad którymi należy się już obecnie zastanowić, i powziąć odpowiednie wnioski, potrzebne dla dalszego rozwoju III Zakonu. Do takich należy przede wszystkim liczba 164, X.X. Dyrektorów będących Tercjarzami. Jeżeli się zważy, że na 471 Zgromadzeń jest tylko 164 ks. ks. Dyrektorów tercjarzami, powiedzieć musimy, że jest to bardzo mało. Tem więcej szczupłą okaże się ta ilość, gdy sobie przypomnimy, że w ostatnich dwóch wiekach wszyscy Papięże począwszy od świątobliwego Piusa IX, a więc: Leon XIII, Pius X, Benedykt XV i obecnie panujący nam Pius XI, przywdziali szkaplerz i pasek św. Franciszka, i wszyscy gorąco zalecali duchowieństwu i wiernym wstępowanie do III Zakonu.

Nie bez większego powodu i znaczenia jest to kolejne obłoczenie się ostatnich pięciu po sobie następujących Papięży w suknię Franciszkową, i to stałe nawoływanie do naśladowania ich. Zrozumieli już dawniej duchowni w innych państwach te wskazania, i gromadnie wstępując w szeregi III Zakonu, rozwijają tam szeroko franciszkańską działalność. Wyrazem takiej działalności jest też referat wybitnego konferencjonisty w Wiedniu O. Antoniego

Stonnera T. J., wygłoszony podczas Akademji ku czci św. Piotra Kanizjusza, p. t.: „Kapłan — bratem”. („Wiara i życie” Nr. 11 z r. 1927.)

I u nas — Bogu dziękować — mimo przysłowia „Mądry Polak po szkodzie“ zaczyna się już okazywać zrozumienie tych wielkich wskazań Papieża Leona XIII i obecnego Ojca św. Piusa XI. Toteż z radością zanotować należy, że do istniejących Zgromadzeń tercjarskich księży i kleryków przy seminarjach duchownych w Sandomierzu i Włocławku, przybyły w tym roku Zgromadzenia kleryków we Lwowie i w Przemyślu. Z nadesłanych sprawozdań widać, że panuje tam wielki zapał i umiłowanie ideałów św. Biedaczyny z Asyżu.

Miejmy przeto nadzieję, że i w pozostałych Seminarjach duchownych wkrótce założone zostaną także Zgromadzenia kleryków, dotychczasowi zaś X.X. Dyrektorzy nie będący jeszcze Tercjarzami, powiększą szeregi III Zakonu, w roku jubileuszowym kanonizacji św. O. Franciszka.

Druga liczba, którą można także już omawiać, to 142 Zgromadzenia wspólne, z ilością braci ponad 10-ciu.

Mówimy ciągle i uznajemy potrzebę zasilenia III Zakonu mężczyznami, a jednak skutecznego środka do tego nie używamy. Zdaniem mojem tworzenie osobnych Zgromadzeń męskich jest jednym z pierwszych sposobów. Do takich oddzielnych Zgromadzeń będą żony tercjarki łatwiej namawiać swoich mężów i synów. Trudno dziś wymagać, by na jedno zebranie szedł mąż i żona. Ktoś w domu, - zwłaszcza na wsi - pozostać musi, nie mówiąc o innych powodach. I sam zarząd Zgromadzenia męskiego więcej stara się wtedy o powiększenie swego grona, aniżeli, gdy jest w jednym Zgromadzeniu z kobietami.

Tam, gdzie są już oddzielne Zgromadzenia, widzimy wielu mężów i żon, należących do obu Zgromadzeń, gdy dawniej w jednym Zgromadzeniu było to rzadkością.

Następna cyfra wskazująca na konieczność rychłego wyjaśnienia sprawy, jest 52 Zgromadzeń nie podających przynależności do I Zakonu, (obedjencji), lub podających inną od poprzedniej. Jeżeli przypomnimy sobie, że Zgromadzenie III Zakonu św. O. Franciszka jest wtedy niem, gdy pozostaje pod obedjencją jednej z trzech gałęzi I Zakonu franciszkańskiego*), a inaczej niema praw i łask przyznanych III Zakonowi, to rzeczywiście należy rychło przeprowadzić korespondencję z temi Zgromadzeniami, i tę przynależność ustalić.

Również ustalenia wymaga podawanie w korespondencji dat kanonicznej erekcji Zgromadzeń. Jedne Zgromadzenia wymieniają dzień wystawienia dokumentu przez władze zakonne, drugie poda-

---

*) W Polsce pierwszą gałąź lub rodzinę Zakonu franciszkańskiego stanowią OO. Franciszkanie, drugą OO. Bernardyni, OO. Reformaci i OO. Franciszkanie śląscy, a trzecią OO. Kapucyni.

ją datę władzy biskupiej, trzecie dzień kościelnej uroczystości kanonicznego założenia Zgromadzenia a czwarte podają wszystkie te daty. Przyjęcie jednej z nich n. p. daty wystawienia dokumentu przez władzę biskupią ułatwiłoby sprawę.

Wiele z powyższych 52 Zgromadzeń nie posiada dokumentów kanonicznej erekcji, z powodu zgubienia lub ich zniszczenia. Dobrze byłoby, aby takie dokumenty były wprowadzone w księgę III Zakonu.

Po tych krótkich omówieniach trzech liczb statystycznych, ośmielę się przedstawić do dyskusji i uchwalenia następujące wnioski:

- 1) Rada Główna prosi Zarządy Seminarjów duchownych, aby zawiadomiły Sekretarjat Rady Głównej o założeniu Zgromadzeń kleryków, lub poleciły już założonym Zgromadzeniom nadesłanie sprawozdania.
- 2) Rada Główna prosi XX. Dyrektorów, aby — gdzie to jest możliwe — założyli i prowadzili oddzielne Zgromadzenia mężczyzn.
- 3) W sprawie zagubionych lub zniszczonych dokumentów kanonicznego założonego Zgromadzenia, zechcą X.X. Dyrektorzy zwracać się z prośbą o wystawienie duplikatów do Konsystorza biskupiego.
- 4) W końcu proszę Radę Główną o podziękowanie Delegatowi biskupiemu i Komisarzowi do spraw III Zakonu w diecezji Płockiej, Przew. Ks. kanonikowi Serejce za nadesłanie sprawozdania ze stanu Zgromadzeń tercj. w diecezji Płockiej, które wymagało wiele pracy a może i kosztów. —

O. Prezes podziękował serdecznie referentowi za jego wyczerpujące sprawozdanie i otworzył nad niem dyskusję. Zabrał głos O. Viator. Jego zdaniem wybory mają być nie w terminie trzechletnim, ale co roku ustępować powinna jedna trzecia część zarządu Kongregacji.

Sprawę tę rostrzygnięto następnie tak, że XX. Dyrektorzy pilnować mają, aby urzędy były trzechletnie, a sposób przeprowadzenia wyborów zostawić taki, jaki dotąd był w użyciu w poszczególnych Kongregacjach.

Za datę erekcji poszczególnych Kongregacji uważałby O. Viator samo zaprowadzenie III Zakonu, a nie wydanie aktu.

Wreszcie podaje do wiadomości, że w Seminarjum warszawskim jest także między klerykami Zgromadzenie III Zakonu.

S. Walaszcykówna zapytuje, które z pism tercjarskich poleca Rada Gł. — Zaznacza, że wszyscy członkowie Kongregacji częstochowskiej prenumerować ich nie mogą, bo jest dosyć ubogich z powodu bezrobocia, ci też i wkładek nie płacą.

O. Prezes odpowiada, że specjalnie jakiegoś tercjarskiego pi-semka Rada Gł. polecać nie może, każda Kongregacja prenumeruje to, które się jej więcej podoba.

Dla braku wkładek z Kongregacji zacnych członków nie usuwać, ale i w zupełności od wkładek zwalniać nie można. Bezrobotny może zapłacić swoją wkładkę, gdy znajdzie zarobek.

W tej kwestji zabiera też głos O. Pankiewicz: Wszak już przed trzema laty uchwalono, że roczna wkładka ma wynosić 6 zł, a z tego już każdy członek dostaje pisemko. Ubogich można uwolnić od wkładki i takim nawet spieszy Kongregacja z pomocą, ale naogół nie może być, aby dawał tylko ten, kto chce. Smutne to, że czytelnictwo między tercjarzami się nie rozwija. Bez niego III Zakon nie osiągnie nigdy swojego udoskonalenia, będzie raczej pewnego rodzaju bigoterją.

Ks. Cieślakowski zapytuje, czy są już gdzie Rady dekanalne i djecezjalne, dla których uchwalony był statut.

O. Sekretarz odpowiada, że Rady dekanalne w paru miejscowościach już są np. w Krakowie, w Zagłębiu Dąbrowskiem, we Wilnie.

Trudniej idzie z założeniem Rad djecezjalnych, ale jest nadzieja, że i do tego niebawem przyjdzie, gdy zostaną rozwiązane w tej kwestji pewne niejasności prawnicze.

Teraz odnośnie do punktu 5, O. Prezes udzielił głosu Ojcu Sekretarzowi, który przedstawił co następuje: Między rezolucjami uchwalonemi na zjeździe jubileuszowym 700 rocznicy śmierci św. O. Franciszka w Krakowie, była następująca: Zjazd jubileuszowy zwraca się do naszych Najprzew. Księży Biskupów z prośbą, by wystarali się o zatwierdzenie Litanji do św. Franciszka dla publicznego jej odmawiania, jeśli nie dla wszystkich wiernych to przynajmniej dla III Zakonu.

By uchwałę zrealizować Sekretariat Rady Głównej przesłał na ręce Jego Eminencji Ks. Prymasa projekt Litanji do św. Franciszka z unizoną prośbą, by Jego Eminencja raczył na zjeździe Ks. Biskupów w Warszawie sprawę tę poprzeć, w myśl wyżej powziętej rezolucji.

Na to pismo otrzymał Prezes Rady Głównej z Kancelarii Jego Em. Ks. Prymasa następujące Pismo:

Do Prezesa Rady Głównej.

L. 1985/27 Pr.

Przewielebnemu O. Prowincjałowi dziękuję serdecznie za przesłany mi zeszyt „Wiadomości Tercjarskich“.

Życząc szczerze, by „Wiadomości Tercjarskie” przyczyniły się obficie do szerzenia ducha Świętego Ojca Serafickiego wśród jak najszerszych kół naszego społeczeństwa, przesyłam wszystkim Współpracownikom tegoż wydawnictwa, zwłaszcza zaś Czcigodnemu jego Redaktorowi,

ARCYPASTERSKIE BŁOGOSŁAWIEŃSTWO

Donoszę przytem, iż Litanję o św. Franciszku zatwierdziłem, jak podane w załączonym egzemplarzu Miesięcznika Kościelnego (str. 39, n. 95), a „Wiadomości Tercjarskie“ polecę w tymże urzędowym organie na Archidiecezję Gnieźnieńską i Poznańską.

† *August Kard Hlond*
Prymas — Polski.

Cenne to Pismo Najwyższego Duchownego Zwierzchnika w Polsce, Sekretarjat zamieścił w trzecim numerze Wiadomości Tercjarskich, Prezes zaś Rady O. Marjan Najdecki natychmiast przesłał do Kancelarji Prymasowskiej w odpowiedzi na Pismo wyrazy najgłębszej czci i podziękowania.

Tę Litanję poprawioną i zaaprobowaną przez Jego Eminencję Księdza Kardynała Prymasa, przedstawia Sekretarjat Radzie Głównej jako tę, którą teraz należy rozpowszechniać w całej Polsce. Będzie ona widomym znakiem jednolitości Tercjarstwa.

LITANJA

do św. Ojca Franciszka.

Kyrie elejson, Chryste elejson, Kyrie elejson.
Chryste usłysz nasz, Chryste wysłuchaj nas.
Ojczy z nieba Boże, zmiłuj się nad nami.
Synu ~~O~~dkupicielu świata Boże, zmiłuj się nad nami.
Duchu święty Boże, zmiłuj się nad nami.
Święta Trójco jedyny Boże, zmiłuj się nad nami.
Św. Marjo Niepokalanie Poczęta,
Św. Franciszku Seraficki,
Św. Franciszku Kwiecie łaski Bożej,
Św. Franciszku Wielki naśladowco Chrystusa,
Św. Franciszku Pragnący śmierci męczeńskiej,
Św. Franciszku Piastunie ran Chrystusowych,
Św. Franciszku Znamionami męki Jezusowej ozdobiony,
Św. Franciszku Mocą czynienia cudów obdarzony,
Św. Franciszku Gorejący miłością Bożą,
Św. Franciszku Miłością bliźniego przepelniony,
Św. Franciszku Miłośniku pokory,
Św. Franciszku Wzorce pokuty,
Św. Franciszku Przykładzie posłuszeństwa,

M
ó
d
l
i
s
ię
z
a
n
a
m
i

Św. Franciszku Miłośniku czystości,
Św. Franciszku Dobrami świata gardzący,
Św. Franciszku Patrjarcho ubogich,
Św. Franciszku Żywy obrazie cnót ewangelicznych,
Św. Franciszku Założycielu Trzech Zakonów,
Św. Franciszku Bojownikowi Chrystusowy,
Św. Franciszku Pogromco szatana,
Św. Franciszku Filarze Kościoła świętego,
Św. Franciszku Obrońco wiary katolickiej,
Św. Franciszku Tarczo wojujących za prawdę,
Św. Franciszku Zwycięzco złości świata,
Św. Franciszku Odnowicielu obyczajów chrześcijańskich,
Św. Franciszku Drogowskazię dla błądzących,
Św. Franciszku Lekarzu Chorych na duszy,
Św. Franciszku Dzielny Orędowniku u Boga,
Św. Franciszku Święty nasz Ojczy.

W o d l i c i ę z a n a m i

Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, prze-
puść nam Panie!

Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, wy-
słuchaj nas Panie!

Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, zmiłuj
się nad nami!

Wprawdzie przez to zatwierdzenie i ujednostajnienie Litanji, rezolucja Zjazdu Jubileuszowego nie została jeszcze całkowicie zrealizowana, ale jest to wielki krok naprzód. Dotychczas już dwanaście Kurji Biskupich zatwierdziło tę Litanję. Gdy otrzymamy aprobatę wszystkich Kurji wówczas sprawa zostanie przesłana do Rzymu do Ojca Świętego a gdy zostanie jeszcze poparta na zjeździe Ks. Biskupów, przez Książąt Kościoła w Polsce, to niechybnie cel zamierzony osiągniemy.

Modlić się należy wszystkim dzieciom Św. Franciszka, by gorące pragnienia ich serc zostały urzeczywistnione jak najprędzej.

Aż do potwierdzenia Stolicy Apostolskiej można tylko litanję tę odmawiać prywatnie. Na publicznych zebraniach tercjarskich nie można odmawiać całej litanji, ale tylko same inwokacje t. j. od „Święta Marjo, Niepokalanie Poczęta“ do „Baranku Boży“.

Na wniosek O. Prezesa litanję tę wraz z informacją, jak ją odmawiać, zamieszczono w „Wiadomościach Tercjarskich“.

Ks. Prałat Rewera postawił wniosek, poparty przez O. Sekretarza, aby Rada Gł. wysłała telegram gratulacyjny do obradującego we Lwowie Zjazdu Teologicznego. Wniosek przyjęto.

Przed wspólną modlitwą O. Prezes poświęcił serdeczne wspomnienie ś. p. Ojcu Honoratowi, prowincjałowi OO. Kapucynów

warszawskich, zmarłemu w ostatnim dniu ubiegłego roku, oraz s. Rayskiej z Częstochowy.

Posiedzenie popołudniowe

otwarto krótkim wezwaniem Ducha św., poczem Ks. patron Tome-ra wygłosił referat niezwykle interesujący:

Katolicka organizacja młodzieży pozaszkolnej a III Zakon.

Głośno dzisiaj w całym Kościele katolickim o tak zwanej „Akcji katolickiej” do której panujący nam obecnie Ojciec św. Pius XI ogromną przykłada wagę i nakazuje biskupom w swych djecezjach akcję tę popierać. Jedną z części składowych akcji katolickiej jest katolicka organizacja młodzieży pozaszkolnej, która przed 9 laty rozpoczęła swą działalność a z końcem roku 1926, skupiła 105.161 młodzieży męskiej i żeńskiej, zorganizowanej w 2.681 odrębnych dla obu płci Stowarzyszeniach. Na 3.000.000 młodzieży pozaszkolnej zajętej w przemyśle, handlu i na roli, owe 100.000 stanowi 1/30 część objętą opieką moralną w okresie dojrzwania, kiedy to młodzież rady i ojcowskiej ręki najbardziej potrzebuje.

Ostatnia wojna obok wielu innych szkód i nieszczęścia przyniosła z sobą ogólną demoralizację i zdziczenie młodzieży dorastającej, pozbawionej silnej ręki ojca wyrwanego z domu a rzuconego na front wojny. W serdecznej trosce o los tejże młodzieży episkopat polski zwrócił się do podwładnego sobie duchowieństwa z wezwaniem, by na młodzież dorastającą szczególniejszą zwróciło uwagę. Po odbyciu całego szeregu zjazdów, konferencji i kursów dla chętnych do pracy kapłanów, założono organizację w Polsce, która pod nazwą „Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej” męskiej względnie żeńskiej wzięło sobie za zadanie kształcenie i popieranie swych członków pod względem religijnym, materjalnym, zawodowym, wychowania fizycznego i uczciwej rozrywki na podstawie zasad katolickich i narodowych, by w ten sposób wyrobić z nich prawdziwie dobrych synów Kościoła i Ojczyzny. Stowarzyszenia te, działające w obrębie jednej djecezji tworzą Związek Młodzieży Polskiej. W każdej djecezji mianuje biskup Ordynariusz jednego kapłana sekretarzem generalnym Związku, którego zadaniem jest zakładanie nowych Stowarzyszeń, czuwanie nad normalnym rozwojem dawnej powstałych, redagowanie okólników, urządzenie kursów, zjazdów i t. p. Związków takich mamy w Polsce 27, które znowu tworzą jedną ogólnopolską organizację zwaną „Zjednoczenie Młodzieży Polskiej” z siedzibą w Poznaniu. Zjednoczenie posiada własną drukarnię i księgarnię, która pod nazwą „Ostoja” zaopatruje księży Patronów Stowarzyszeń, członków patronatów i samą młodzież w odpowiednie podręczniki konieczne do intensywnej i owocnej pracy. W roku 1926 wydano 1.097.550 arkuszy rozmaitych pism, z których „Przyjaciel Młodzieży” i „Młoda Polka”, wy-

chodzą jako miesięczniki, przeznaczone dla młodzieży męskiej (Przyjaciel Młodzieży) i żeńskiej (Młoda Polka). W r. 1926 wydano Przyjaciela 154.629, Młodej Polki 157.422., Kierowników Stow. 24.858.

Zasadniczym programem organizacji całej jest urabianie religijne i moralne młodzieży, która mury szkolne opuściła; jestto troska przedewszystkiem o duszę tejże młodzieży a w dalszym ciągu przygotowuje się ją do życia obywatelskiego, towarzyskiego, udziela godziwej rozrywki i popiera wychowanie fizyczne, na które obecnie państwo tak wielkie kładzie nacisk. Jako zasadę stawiają twórcy tej organizacji to, że w jednym Stowarzyszeniu winna się skupiać wszystka młodzież bez różnicy stanów. W ten sposób starają się oni zasypać przepaść istniejącą między stanami. Wzajemne poznanie się na tym terenie, wspólnie tam podjęta praca przyczynia się walnie do osiągnięcia tego celu. Z pracy organizacyjnej jest polityka wykluczona. Dając młodzieży ogólno-obywatelskie wykształcenie strzegą przed angażowaniem jej w walki partyjne, które wymagają już silnych skryształizowanych charakterów. W całej pracy chodzi głównie o to, by u młodzieży wyrobić ludzi o silnej hartownej woli, zdecydowanych katolików, śmiało opowiadających się za Kościołem, gotowych stanąć w obronie przedstawicieli Kościoła i mających odwagę publicznie manifestowania swych przekonań religijnych przez udział w uroczystościach religijnych i przystępujących do Sakramentów Pokuty i Ołtarza. Słowem celem całej organizacji jest stworzenie nowego typu Polaka, przez wydobywanie na jaw wszystkich drzemających w duszy polskiej szlachetnych popędów. Zużywa się do tego celu odwagę dzieci Małopolski Wschodniej, które własną krwią i zapałem porwały społeczeństwo do oswobodzenia Lwowa roku 1918, ducha ofiary męczenników podlaskich, inicjatywę i ducha polotu Mazowsza, systematyczność i zmysł organizacji Wielkopolski, zimną krew Pomorza.

Do osiągnięcia tak wzniesłego celu musi też być obrana odpowiednia metoda pracy. Wychowanie polega na tem, że się młode pokolenie wdraża i przyzwyczajają do pewnych określonych czynności. Jestto suma oddziałań dodatnich starszego społeczeństwa na młodsze, jak się ktoś pięknie wyraził. Wychowawcy muszą posiadać odpowiednie kwalifikacje. Postulat ten zostaje zrealizowanym w organizacji, o której mowa w ten sposób, że na czele Stowarzyszenia młodzieży męskiej staje jako jej Patron kapłan mianowany na to stanowisko przez djecezalną Władzę duchowną. Kapłan taki otrzymuje pomoc ze strony Sekretarjatu generalnego Związku w formie wskazówek, rad, pism organizacyjnych. W Stowarzyszeniach młodzieży żeńskiej obowiązki Patronki względnie Dyrektorki (djecezia krakowska) spełnia jedna z pań miejscowych zazwyczaj nauczycielka.

Z pośród miejscowych ludzi dobrej woli i posiadających kwalifikacje do pracy wychowawczej wśród młodzieży pozaszkolnej, tworzy Ks. Patron tzw. Patronat Stowarzyszenia a poszczególni

członkowie tegoż patronatu rozbiegają między siebie poszczególne działy pracy. W całej akcji to jest charakterystyczne, że młodzież sama pracuje nad sobą i w kierownictwie Stowarzyszenia żywy bierze udział. Dokonuje się to w ten sposób, że z pośród siebie wybiera Zarząd, który łącznie z członkiem Patronatu obraduje — a posiadając duży samorząd przerabia to, co jej starsi podają lub zostawiają do wykonania.

Patronat złożony z osób starszych jest ciałem kierującym, doradcem i kontrolującym. Każde Stowarzyszenie urządza przeciętnie co 2 tygodnie zebrania ogólne poprzedzane zebraniem zarządu, połączone z odpowiednimi wykładami, członkowie Stowarzyszenia korzystają z biblioteki, otrzymują swoje pisma organizacyjne t.j. „Kierownika Stowarzyszeń”, „Przyjaciela Młodzieży” chłopcy a „Młodą Polkę” dziewczęta.

Zjednoczenie Młodzieży Polskiej, które całą akcją na zewnątrz reprezentuje wobec władz państwowych i episkopatu polskiego, dzięki silnie podkreślonemu charakterowi katolickiego wychowania młodzieży, znajduje szerokie uznanie sfer katolickich w Polsce i cieszy się zaufaniem księży Biskupów, którzy wszyscy bez wyjątku ogromną do tej akcji przywiązują wagę, potrzebę jej bardzo często w przemówieniach czy listach pasterskich podkreślają a od duchowieństwa swego domagają się, by koniecznie tą akcją wydatnie popierało.

Wyrazem zrozumienia tej akcji przez sfery katolickie w naszym kraju, był w sierpniu 1926 r. I ogólnopolski Zjazd katolicki w Warszawie. Między innymi zajął się i akcją katolickiej opieki i organizacji młodzieży pozaszkolnej i uchwalił rezolucję treści następującej: „Zjazd Katolicki w Warszawie podkreśla wielką doniosłość organizacji młodzieży pozaszkolnej dla sprawy katolickiej w Polsce i wzywa społeczeństwo do wydatnego poparcia moralnego i materialnego wszelkich usiłowań zdążających do rozwiązania tej kwestji w duchu katolickim i narodowym, zwracając przytem szczególniejszą uwagę na ogólnopolską organizację młodzieży pozaszkolnej pod nazwą: Stowarzyszeń, Związków i Zjednoczenia Młodzieży Polskiej”.

Jakie wobec tego stanowisko może a nawet powinno zająć tercjarstwo, a to jako organizacja i jako poszczególne jej członkowie? Katolicka Organizacja Młodzieży, której cele i strukturę organizacyjną przedstawiłem, należy do akcji społecznej o charakterze mieszanym, chodzi bowiem tutaj o zabezpieczenie młodzieży dóbr moralnych t. j. o religijne wychowanie młodzieży, a nadto o zabezpieczenie bytu materialnego członków Stowarzyszenia, przez roztoczenie opieki prawnej nad młodocianymi robotnikami wychowanie fizyczne i godziwą rozrywkę.

Stosownie do wskazań papieży, oraz w myśl swej reguły nie może dana gmina tercjarska brać na siebie ciężaru prowadzenia Stowarzyszenia czy też zakładania nowego — nie ulega jednak

wątpliwości, że może i powinna je popierać moralnie i materialnie. Moralnie przez urabianie przychylniej opinii za pośrednictwem swych członków dla jednego czy drugiego Stowarzyszenia, istniejącego w danej parafji. — Przez kierowanie do nich młodzieńców czy dziewcząt, synów czy córek tercjarzy i tych, na których wpływ mają. Materialnie przez wspieranie i umożliwianie prowadzenia Stowarzyszeń, które pochłaniają bardzo wiele czasu i pieniędzy. Jeżeli dana kongregacja jest zasobną w środki materialne powinna umożliwić Patronowi Stowarzyszenia wynajem lokalu na zebrania młodzieży, powiększenie biblioteki, nieść doraźną pomoc w urządzaniu opłatka, święconego czy też w organizowaniu rocznego święta Młodzieży, przypadającego w najbliższą niedzielę po 13 listopada, dostarczać podwozy dla Ks. Patrona, gdy ten z powodu odległości, słabości, niepogody czy braku czasu, pieszo do Stowarzyszenia przybyć nie jest w stanie. Inteligencja, a zwłaszcza nauczycielstwo, ziemianie czy światlejsi włościanie tercjarze powinni wstąpić do istniejącego już Patronatu Stowarzyszeń młodzieży męskiej czy żeńskiej, a gdy w jakiejś miejscowości Patronat nie istnieje, Patronat ten w porozumieniu się z Księdzem patronem stworzyć. Członkowie patronatu winni przejąć na siebie część tejże pracy, inni zaś członkowie III Zakonu, przez życie z wiary stać się winni żywym wzorem po jakiej linii życie młodego pokolenia toczyć się powinno. Przez osobiste zetknięcie się i zapoznanie z młodzieżą można będzie niejednego młodzieńca wychowując wciągnąć do III Zakonu. Jeżeli dzisiaj już całe szeregi młodzieży, która spędziła okres dojrzewania w swej organizacji, zasila ją organizacje ludzi starszych, czemużby to nie mogło się stać z III Zakonem. Trzeba jednak nad tem trochę popracować a nie wyczekiwać na P. Boga, by nam bez naszej współpracy posyłał nowych członków i kandydatów. Tak pojęte i przeprowadzone współdziałanie tercjarstwa z katolicką organizacją młodzieży pozaszkolnej w Polsce, nie wypaczy ideologii III Zakonu.

Na zakończenie pozwalam sobie przedstawić następujące rezolucje do przedyskutowania i uchwalenia.

Projekt rezolucyj.

I. Rada Gł. III Zak. św. O. Franciszka w Polsce uznaje za rzecz konieczną poprzeć moralnie i materialnie wysiłki Stowarzyszeń Związków i Zjednoczenia Młodzieży polskiej przez Kongregacje III Zakonu, działające w poszczególnych parafjach, jako organizacji, dążącej do wychowania młodzieży pozaszkolnej na dobre dzieci i obrońców Kościoła Kat. i dostarczenia Ojczyźnie tęgich moralnie i zdrowych fizycznie obywateli.

II. Zwraca się do XX. Redaktorów pism tercjarskich, by co roku we wrześniu dostarczali artykułów z życia św. Franciszka lub z działalności zakonów franciszkańskich w Polsce do pism młodzieży: „Przyjaciela Młodzieży“, „Młodej Polki“, „Kierownika Stowarzyszeń“ (Poznań, ul. Pocztowa 15).

III. Wzywa Braci i Siostry, posiadające po temu kwalifikacje, by dopomagali Księżom, prowadzącym Stowarzyszenia i zapisywali się do Patronatów miejscowych Stowarzyszeń, a gdzie tego niema, przez stworzenie ich i przyjęcie na siebie poszczególnych działów pracy, a to stosownie do osobistych uzdońień, czy upodobań.

IV Poleca Kongregacjom, by dołożyły wszelkich starań w tym kierunku, by z osobą i działalnością św. O. Franciszka zapoznać naszą młodzież dorastającą obojga płci, zorganizowaną w Stowarzyszeniu Młodzieży Polskiej i zachęcić ją do pielęgnowania ideałów, którym życie poświęcił wielki Patriarcha.

O. Prezes podziękował Ks. Referentowi za poruszenie tak umiejętne sprawy bardzo ważnej, bo rozchodzi się tu o tych co będą ojcami rodzin i zajmą wpływowe stanowiska. Wzywa do dyskusji nad referatem.

Zabierają głos Ks. Prałat Rewera, Ks. Cieślakowski, Ks. Skonieczny, S. Walaszczykówna, S. Fussowa, br. Sapiecha.

Ks. Cieślakowski w djec. Sandomierskiej spotyka się z Kołami młodzieży męskiej, prowadzonemi przez ludzi, dążących do odchrześcijanienia. Organ ich „Stew“ w jednym z numerów Zmartwychwstanie nazwał „przecudowną legendą“. Przywódcy tych Kół dążą do oddzielenia Kościoła od Państwa, do uznania ślubów cywilnych, usunięcia obrazów Świętych. Młodzież broni się z początku b. energicznie, przeforsuje nieraz swoje, jak np. sztandar z Matką Boską, ale zły wpływ działa.

Wiele złego robi Uniwersytet ludowy w Szycach, skąd co roku wychodzi z jaka setka młodzieży. Modlić się tam wprawdzie nie zabraniają, ale nauki religii niema; nietylko pozwalają na dysputy niereligijne, ale je podtrzymują; pozwalają młodzieży na branie udziału w zebraniach Hodura. Mają ogromne fundusze, których my nie mamy. Dają młodzieży stypendja.

Koniecznem jest podjąć akcję przeciwną, tamtę sparaliżować. Trzeci Zakon niech uświadamia w tym kierunku ojców rodzin, którzy dla materialnego zysku narażają swe dzieci na utratę wiary. Uniwersytety ludowe katolickie są w Dalkach, Zagórze, Odolanowie niech tercjarze tam kierują swe dzieci.

Inna delegatka mówi że w Częstochowie, gdzie jest dużo socjalistów, ci podarkami zjednują dzieci, urządzają im różne przyjemności, aby je znęcić, uczą je pieśni swoich. Biedni idą na lep podarunków.

Br. Sapiecha użala się na brak zrozumienia u kapłanów wielkich zadań tercjarstwa. Swem postępowaniem kapłani zniechęcają niejednokrotnie tercjarzy do pracy.

Ks. Skonieczny spostrzegł ostatniemi czasy u duchowieństwa zwrot na lepsze w stosunku do tercjarzy. Owszem chcą się do nich zbliżyć i przez nich działać. Tercjarstwo ma wielką rolę do spełnienia. Sfery, wrogie Kościołowi, wysilają się, aby opanować młodzież

chrześcijańską; chwala Bogu, że w archidiecezji gnieźnieńsko-poznańskiej było zapoczątkowanie pracy nad pozyskaniem młodzieży. Jest wielu tercjarzy i tercjarek z poświęceniem, którym wystarcza hasło, rzucone przez Ks. Dyrektora, aby stanęli do pracy i obrony dobrej sprawy.

S. Fussowa ubolewa nad tem, że Księża w szkołach nie zaznajamiają młodzieży z tercjarstwem. Czemu kierownicy sodalicjy robią inaczej? Toteż młodzież wypełnia sodalicje, a brak jej w tercjarstwie, które zna z najgorszej strony. Możliwoby przecież i na spowiedzi zachęcać młodzież do III Zakonu.

O. Prezes sądzi, że u młodzieży wchodzi w grę i strona zewnętrzna: medal na łańcuszku, czy wstążce, nęci jako ozdoba, a szkaplerz i sznur odstrasza. Możeby dla rozszerzenia III Zakonu między inteligencją i młodzieżą robić starania u Stolicy Apostolskiej o zamianę paska i szkaplerza na medalik?

O. Viator sądzi, że dla podniesienia tercjarstwa należy prosić OO. Prowincjałów, aby wydali zarządzenie, żeby w kościołach klasztornych nie przyjmowano do III Zakonu z obcych parafj. Każdy niech się wpisze do III Zakonu tam, gdzie go dobrze znają.

Co zaś do młodzieży, to trzyma się ona od nas zdala dla tego, że nie mamy dla niej żadnego lepu. W Ameryce np. są Kasy posagowe; dziewczętom, należącym do Katolickich stowarzyszeń, zapewnia się ślub, w półroku potem wypłaca się odpowiedni posag.

Zdaniem Ks. Skoniecznego byłaby to na nasze stosunki sprawa za kosztowna. Chodzi nam zresztą więcej o młodzież męską. Młodzieży trzeba dostarczyć rozrywek, a w III Zakonie traktować ją odmiennie od osób starszych; urządzać z nią przedstawienia, zespoły muzyczne.

S. Bunikowska nadmienia, że właśnie tak jest w Starogardzie. O. Pankiewicz pragnie, aby się tercjarstwo zajęło więcej stroną praktyczną, społeczno-oświatową. XX. Redaktorzy niech tym sprawom poświęcą pewną część swego pisma. Należy uświadamiać w tej pracy gminy tercjarzkie, żądać od nich pomocy w pracy nad młodzieżą.

O. Sekretarz przypomina, że była prośba swego czasu, aby ci, co poddają dobre myśli, zechcieli dostarczyć na ten temat krótkich artykułików XX. Redaktorom.

Współpraca w stowarzyszeniach jest polecona przez Papieży. Tercjarstwo nie stoi jeszcze na tej wyżynie, na jakiej staćby powinno. Jeżeli ma spełnić swoją misję, należy mu w tem dopomóc, pracę tę zwrócić.

Ks. Tomera wdzięczny za dyskusję, która uzupełniła referat, wzywa tercjarstwo do pracy nad młodzieżą. Dotąd była ta sprawa oparta na samych księżach; niewszędzie i niezawsze kapłan to zrobić może. Należy wpływać na tercjarzy, aby się zapisywali do patronatów lub choć do Przyjaciół młodzieży.

Socjaliści organizują od dzieci swoje kadry. — Y.M.C.A. protestancka zaciera poczucie odrębności katolicyzmu i jego wyższość. Musimy temu przeciwdziałać. Katolickie stowarzyszenia materialnych rzeczy nie dają, bo nie mają, ale tworzy się kursy rolnicze, przygotowania wojskowego, uprawia się sporty, urządza zebrania. Robota kuleje wprawdzie, ale idzie ciągle naprzód.

Wnioski, zakończone referat Ks. Tomery, poddano pod głosowanie i przyjęto jednomyślnie.

Do nich dodano i wniosek O. Sekretarza: Rada Gł. uprasza kierowników Stowarzyszeń Młodzieży Katolickiej, aby w myśl encykliki Ojca św. odnosiły się do III Zakonu z większym uznaniem i z większą życzliwością.

Przystąpiono do wolnych wniosków.

O. Prezes zapytuje jak będziemy obchodzili przypadającą 16 lipca b. r. 700 rocznicę Kanonizacji św. Franciszka? Na wniosek br. Sapiechy naznaczono główną uroczystość na niedzielę, 15 lipca. Wszyscy są zdania, że zjazdu urządzać się już nie będzie, ale każda kongregacja obchodzić będzie tę uroczystość u siebie.

Przyjęto myśl Ks. Tomery, aby to było nabożeństwo z Wystawieniem, z kazaniem o św. Franciszku i idei franciszkańskiej. Na wniosek O. Viatora Sekretariat ma się zająć napisaniem, drukiem i rozesłaniem takiego kazania po parafjach dla udogodnienia kapłanom. — Zwrócić się należy do XX. Biskupów z prośbą o wydanie odpowiedniej kurendy. Poprzec tę sprawę w Kurjach jest zdaniem X. prał. Rewery rzeczą Delegatów biskupich.

Gdzie są po temu warunki, urządzić wieczornicę, do której gotowy już materiał jest zebrany przez „Ostoję“ w Poznaniu.

O. Prezes zapytuje następnie gdzie i kiedy odbyć się ma doroczne zebranie Delegatów. Uchwalono, że w Krakowie w dniach 3. i 4. lipca.

Ks. prał. Rewera, spełniając życzenie X. Bisk. sufr. Sandomierskiego, zapytuje, czy nie mogliby się OO. prowincjałowie porozumieć ze sobą tak, aby bez względu na obediencję, pod którą należą poszczególne Kongregacje w diecezji, wizytację wszystkich Kongregacyj przeprowadzał jeden zakonnik.

O. Prezes zastanowi się nad tym wnioskiem wraz z prowincjami innych gałęzi.

Poleca dalej O. Prezes przypomnieć XX. Dyrektorom obowiązek urządzania Zebrań miesięcznych; wzmaga się przez to duch tercjarski.

Dalej porusza br. Sapiecha sprawę kursu dla mistrzyń. Odbyć się on może dopiero we wrześniu, a na wniosek O. Viatora i s. Zarębskiej prawdopodobnie w Lublinie.

S. Bunikowska zapytuje, o ile w tem jest prawdy, że z rozporządzenia Papieża Piusa XI, nastąpiła pewna zmiana w odmawianiu

pacierzy tercjarskich, a to że zamiast jednego ma się mówić 5 „Oj-cze nasz“ i „Zdrowaś“ za każdą godzinę.

O. Sekretarz wyjaśnia, że to rozporządzenie papieskie jest tyl-ko dla III Zakonu regularnego t. j. takich, którzy żyją wspólnie i składają śluby, nie dla tercjarzy świeckich.

O. Prezes poddał pod uchwałę wnioski br. Pawlaka:

1) Rada Gł. prosi Zarządy Seminarjów Duchownych, aby zawiada-miały Sekretarjat Rady Gł. o założeniu Zgromadzeń Kleryków, a gdzie są założone, aby zechciały nadesłać do Sekretarjatu sprawozdanie dla statystyki.

2). Rada Gł. prosi X.X. Dyrektorów, aby — gdzie to jest możliwe — założyli i prowadzili oddzielne Zgromadzenia mężczyzn.

3). W sprawie zagubionych lub zniszczonych dokumentów ka-nonicznego założenia Zgromadzenia, zechcą XX. Dyrektorzy zwró-cić się z prośbą o wystawienie duplikatów do OO. prowincjałów.

Te wnioski uchwalono, a do wniosku 3. dodał O. Pankiewicz aby dokument erekcyjny nakleić na kartę księgi tercjarskiej w któ-rej zapisuje się oblóczyny i profesje. Jednogłośnie przyjęto i czwar-ty wniosek br. Pawlaka, aby Rada Gł. podziękowała delegatowi Biskupiemu i Komisarzowi dla spraw III Zakonu w djecezji pło-ckiej, Ks. Serejce, za nadesłanie sprawozdania ze stanu Zgroma-dzeń tercjarskich w djecezji płockiej, które wymagało wiele pracy, a może i kosztów.

O. Prezes zamknął obrady prośbą, aby każdy z obecnych wedle swych sił przyczyniał się do wzrostu i rozwoju III Zakonu, aby w Polsce, która zasłużyła sobie na przydomek „semper fide-lis“ III zakon stanął tak wysoko, jak stoi w niektórych krajach Za-chodu.

Zebranie zakończono wspólną modlitwą.

Po odbytem zebraniu Rady Głównej doszła nas wiadomość, że b. Prezes Komitetu jubileuszowego 700 rocznicy śmierci św. O. Franciszka, Tercjarz, **Przewielebny Ks. Kanonik Mateusz Jeż** otrzymał godność **Szambelana** Ojca św.

Rada Główna III. Zakonu imieniem Tercjarstwa Polskiego spie-szy tą drogą złożyć Czcigodnemu Nominatowi najserdeczniejsze ży-czenia oraz wyraża wielką radość z powodu tak zaszczytneho od-znaczenia jej Członka.

Sekretarjat Rady Głównej III. Zakonu Św. O. Franciszka.

Sekretarz :

O. Czesław Kellar.

franciszkanin.

Prezes:

O. Jan Najdecki.

Prowincjał OO. Kapucynów.

Doroczny Zjazd Delegatów III Zakonu św. O. Franciszka,

odbędzie się

w Krakowie, na krążgankach O. O. Franciszkanów,
przy ul. Franciszkańskiej. w dniach 2, 3 i 4 lipca 1928 r.

Sekretariat Rady Głównej zwołując ten doroczny Zjazd Delegatów, ma nadzieję, że w bieżącym roku będzie on liczniejszy a to dlatego, że w tym roku przypada 700 rocznica kanonizacji św. O. Franciszka.

W myśl §. 27, statutu Rady Głównej każde Zgromadzenie III Zakonu św. Franciszka w Polsce powinno wysłać na Zjazd swoich delegatów (o ile możliwości w osobach Ks. Dyrektora i przełożonego(nej) Zgromadzenia).

PROGRAM ZJAZDU.

Dnia 2 lipca 1928 r. o godz. 7 wieczorem:

- 1) Przywitanie Delegatów przez O. Prezesa Rady Głównej.
- 2) Przemówienia poszczególnych Delegatów.

Dnia 3 lipca 1928.

Przed południem:

- I. O godz. 8 rano w kościele OO. Kapucynów przy ul. Loretańskiej L. 11 uroczysta Msza św. z kazaniem.
- II. O godz. 10 rano, w kaplicy włoskiej wspólne obrady z następującym porządkiem:

- 1) Zagajenie.
- 2) Odczytanie protokołu z ostatniego Zjazdu Delegatów.
- 3) Referat: „Wpływ ostatniego jubileuszu franciszkańskiego na rozwój III Zakonu w Polsce.”
- 4) Sprawozdanie kasowe i Komisji rewizyjnej.
- 5) Referat: „Jak zrealizować rezolucje wynikłe z odczytu Ks. Tomery o współpracy Tercjarstwa w Związkach młodzieży”.
- 6) Dyskusja nań sprawozdaniami i referatami.

Po południu:

- III. a) O godz. 2, Delegaci świeccy zwiedzać będą zabytki Krakowa.
- b) O godz. 3, Księża Dyktorzy odbędą posiedzenie z następującym porządkiem:

- 1) Odczytanie protokołu z ostatniego zebrania X. X. Dyrektorów.
- 2) Referat: „Zarzuty księży nietercjarzy, czynione Tercjarstwu”.
- 3) Referat: „Jakie sprawozdania winni składać X.X. Dyrektorzy”.
- 4) Dyskusja i wnioski.

IV. O godz. 5 ogólne zebranie.

- 7) Referat: „Praktyczne wskazówki prowadzenia nowicjatu”.
- 8) Dyskusja i wnioski.

Dnia 4 lipca 1928.

- a) O godz. 8 rano, w kościele OO. Kapucynów Msza św. ze wspólną Komunią za zmarłych Tercjarzy.
- b) O godz. 10 wspólne obrady:
  - 1) Referat: „Jak odbyła się przed 700 laty kanonizacja św. O. Franciszka, i jak w roku bieżącym obchodzić ją powinny Zgromadzenia III Zakonu”.
  - 2) Dyskusja i wnioski.
  - 3) Wybór nowych członków Rady Głównej w miejsce ustępujących.
  - 4) Wnioski Delegatów.
  - 5) Zamknięcie obrad.

O. Czesław franciszk.
sekretarz m. p.

O. Marjan Najdecki prow. OO. Kap.
prezes R. Gł. m. p.

UWAGA: O ileby ktoś z X.X. Dyrektorów, Delegatów czy Delegatek, potrzebował noclegu, raczy powiadomić Sekretarjat, (Kraków, ul. Loretańska 11.) najdalej do 20 czerwca.

Dobra sposobność,

założenia lub powiększenia biblioteczek tercjarских.

Staraniem Rady Głównej III Zakonu wyszły z druku dwie cenne książki, które znaleźć się powinny w rękach każdego tercjarza i tercjarki, nie mówiąc o biblioteczkach Zgromadzeń III Zakonu.

Pierwsza z nich, to „*Doskonała Tercjarka*”, podręcznik dla Mistrzyń nowicjatu. Cenzor ksiąg relig. Ks. Dr. Jan Korzonkiewicz, tak między innymi zdaniem o niej napisał: „Stwierdzam, że nauki w tej książce zawarte, odznaczają się — obok szlachetnej prostoty i jasności wykładów, gruntowną znajomością

zasad życia duchownego, umiarem i roztropnością w ich stosowaniu do praktyki życiowej, oraz wielkiem umiłowaniem ideałów franciszkańskich. Stąd należy spodziewać się, że nauki te przyniosą niemało pożytku dla sprawy nowicjatu tercjarzkiego". . .

Nietylko mistrzyni nowicjatu i nowicjuszki powinny dobrze zaznajomić się z tą książką, ale wszyscy tercjarze mają w niej prawdziwego przyjaciela i przewodnika w dalszem swoim życiu.

Jeżeli mistrzów nowicjatu, jako takich nie stać samych na nabycie tej książki, niechże całe Zgromadzenie przyczyni się do jej nabycia, i zaopatrzy w ten niezbędny podręcznik swojego kierownika nowicjatu.

Drugą książką nadzwyczaj miłą i użyteczną dla każdego syna i córki św. O. Franciszka, jest „Pamiętka jubileuszu” 700 rocznicy śmierci św. Franciszka z Asyżu. W książce tej mamy obraz, co zrobiono w Polsce w roku jubileuszowym, ku czci naszego św. Patriarchy. Będzie też ta książka nietylko trwałą pamiętką dla każdego Zgromadzenia III Zakonu, ale równocześnie dobrym podręcznikiem przy urządzeniu uroczystości franciszkańskich.

Z treścią obu tych nowo wydanych książek, łączą się poprzednie wydawnictwa jak: „Żywot św. Elżbiety węgierskiej, patronki III Zakonu żeńskiego”, oraz „Pamiętnik ogólnopolskiego Kongresu tercjarzkiego.

Sekretarjat Rady Głównej, chcąc ułatwić Zgromadzeniom założenie lub powiększenie ich biblioteczek, daje te książki po zniżonych cenach i wysyła je w komplecie za kwotę 10 zł. wliczając w to koszta wysyłki.

Zgromadzenia, które przekażą załączonym czekiem P. K. O. (z dopiskiem „za książki”) wymienioną kwotę 10 zł. otrzymają zaraz cztery wielkie książki, do których będzie dołączone osobno wydrukowane kazanie na uroczystość kanonizacji św. O. Franciszka, obchodzić się mającą w dniu 15 lipca b. r.

Tym zaś Zgromadzeniom, które nie nadesłały do połowy czerwca br. wspomnianej kwoty, w sposób wyżej wymieniony wyśle Sekretarjat tylko jedną książkę p. t. „Pamiętka jubileuszu 700 rocznicy śmierci św. Franciszka z Asyżu”, za pobraniem pocztowem. Taka przesyłka jest dogodną dla obu stron, to też Sekretarjat zwraca się do Przewieleb. X.X. Dyrektorów z uprzejmą prośbą, aby zechcieli wykupić przesyłkę pod ich adresem, przeznaczoną dla Zgro-

madzeń III Zakonu, jeżeli te nie mogą korzystać z pierwszego sposobu wysyłki. Należytość wynosić będzie od 3 do 4 zł.

Sekretarjat Rady Głównej III Zakonu.

Składka październikowa na Radę Główną.

W dalszym ciągu złożyły wkładkę październikową za r. 1927 i za „Wiadomości Tercjarskie”, następujące Zgromadzenia III Zakonu, z parafji:

	zł. gr.		zł. gr.
1) Nowe-Brodno	50.—	30) Biłgoraj	5.—
2) Wysokie Mazowieckie	14.—	31) Monastyrzek	10.—
3) Sędziszów	9.30	32) Szymanów	3.—
4) Płock	40.—	33) Radzyń	2.—
5) Kraków (OO. Kapuc.)	27.64	34) Magnuszew	5.—
6) Rymanów	5.—	35) Nowe-Bystre	5.—
7) Wszechświęte	10.—	36) Rajgród	20.—
8) Radoszyce	3.30	37) Chochotów	10.—
9) Kościerzyna	20.20	38) Buczac	56.—
10) Lanckorona	5.—	39) Przemyśl (OO. Reform)	15.—
11) Rosko-Czarnków	3.—	40) Dalików	2.50
12) Odrowąż	15.—	41) Potworów	3.—
13) Okulice	3.—	42) Krosno (OO. Francisz.)	20.—
14) Osielec	6.—	43) Biesiadki	5.—
15) Ostrowsko	2.—	44) Opatów	25.—
16) Dzwola	5.—	45) Janowo k. Chorzel	7.50
17) Połajewo	10.—	46) Przasnysz (u SS Kapuc.)	19.—
18) Goworowo	25.—	47) Raniżów (Wola Raniżo.)	4.50
19) Białystok (Wnieb.P.M.)	22.—	48) Sandomierz	15.—
20) Różan	40.—	49) Warszawa (Bazyl. S. J.)	35.50
21) Lubiel	20.—	50) Joniec	15.—
22) Solca wielka	14.—	51) Chmielno (za 1925-27)	22.—
23) Miedźna	2.80	52) Zegrze (Wola Kiełpińsk.)	7.—
24) Czeladź	3.—	53) Zielona	16.—
25) Tarłów	5.—	54) Żurcin	8.60
26) Horyniec	8.—	55) Kargów	15.—
27) Wyszaków n. Bugiem	10.—	56) Olesko	10.—
28) Kłodawa	11.30	57) Otfinów	5.—
29) Lwów (OO. Reform.)	20.—	58) Brzozowa	5.—

	zł. gr.		zł. gr.
59) Apolinary	3.—	76) Tarczyn Warszawski	20.—
60) Częstochowa (św. Zyg.)	50.—	77) Szczekociny	8.—
61) Zawoja	4.—	78) Radziszów	5.—
62) Szczucin	10.—	79) Stopnica (OO. Reform.)	20.—
63) Wolsztyn	10.—	80) Dąbrowa Górnicza	10.—
64) Górecko	10.—	81) Lubaczów	10.—
65) Sędziejowice	3.—	82) Głowaczów	30.—
66) Michałowice	8.—	83) Żywiec	10.—
67) Wilno (OO. Franciszk.)	30.—	84) Przedbórz	10.—
68) Wilno (po bernardyn.)	30.—	85) Pruchnik	5.—
69) Wilno (Ostrobramska)	20.—	86) Gniewczyna	2.—
70) Wilno (św. Jakóba)	30.—	87) Miasteczko	5.—
71) Wilno (św. Piotra Paw.)	20.—	88) Wsola	5.—
72) Wilno (św. Jana)	20.—	89) Góry Wysokie	12.—
73) Częstoborowice	50.—	90) Kraków (OO. Reform.)	40.—
74) Ceranów	6.—	91) Mikuszowice	10.—
75) Białystok	40.—	92) Łomża	100.—
		93) Joniec III Zakon	20.—

UWAGA: W Nr. 3 „Wiadomości Tercj.” na stronie 94 i 95 wydrukowano mylnie w poz. 3 „Płaszowie” zamiast „Płazowie”, w poz 25 „Klimczakowej” zamiast „Kliczkowej” i w poz. 33. „Dziczaźni” zamiast „Dzieraźni”. —

Z polskiej literatury franciszkańskiej.

- 29) Z. Glossówna. — Lwów 1927.
„Sw. Klara” — utwór sceniczny z życia założycielki II Zakonu.
- 30) Z. Glossówna. — Lwów 1927.
„Sw. Zyta” — utwór sceniczny z życia służącej — tercjarki.
- 31) J. M. Chudek. Łagiewniki 1927.
„Żywoć Czcigodnego sługi Bożego Rafała Chylińskiego, franciszkanina”.
- 32) O. M. Lekeux (tł. z belgijskiego J. Kozarzewska) — Poznań 1927.
„Płomień ofiarny” — (Maggy Lekeux) — opowieść z życia Tercjarki.
- 33) J. Joergensen. (tł. z duńskiego) — Warszawa 1928.
„Pielgrzymki Franciszkańskie”.
- 34) Wydawnictwo P. P. Franciszkanek. — Lwów. 1928.
„Żywoć św. Klary z Asyżu”.
- 35) Wydawnictwo P. P. Franciszkanek. — Lwów 1928.
„Żywoć św. Kolety, Reformatorzki Zak. Klarysek”.
- 36) Wydawnictwo Rady Głównej III Zakonu. — Kraków 1928.
„Doskonała Tercjarka św. Franciszka z Asyżu”.
(Zbiór konferencyj na rok nowicjatu.) C. d. n.

Wykaz Zgromadzeń III. Zakonu

Św. O. Franciszka w Polsce.

Pod tym tytułem zamieszczać będziemy — w miarę wolnego miejsca — wykaz tych Zgromadzeń tercjarjskich, z których Sekretarjat Rady Głównej otrzymał odpowiedź na wysłany kwestjonariusz. Nadto wyszczególni się i te miejscowości w każdej djecezji, w których założono III Zakon, jednak brak o nim bliższych wiadomości.

Djecezja Sandomierska.

1. Białaczów. (p. loco). Zgromadzenie założone kanonicznie w dniu 6 listopada 1920 r. pod obediencją OO. kapucynów. Dyrektorem jest Ks. Leon Sobierajski. Przełożonym: Br. Wincenty Włodarski. Przełożona S. Marjanna Sciuber. Braci 12, sióstr 106.
2. Białobrzegi Opocz. (p. Tomaszów Mazow.) Zgromadzenie założone kanonicznie dnia 23 stycznia 1926, pod obediencją OO. kapucynów. Dyrektorem jest Ks. Stefan Gustowski. Braci 2, sióstr 9.
3. Błogie. (p. Sulejów Piotr.) Zgromadzenie założone kanonicznie dnia 7 grudnia 1922 r. pod obediencją OO. kapucynów. Dyrektorem jest Ks. Karol Strzelecki; przełożoną S. Franciszka Piasecka. Braci 3, sióstr 14.
4. Borkowice. (p. Przysucha.) Zgromadzenie założone kanonicznie dnia 25 lutego 1923 pod obediencją OO. bernardynów. Dyrektorem jest Ks. Jan Wiśniewski; przełożonym Br. Wincenty Gluch; przełożoną S. Stanisława Płociennik. Braci 20, sióstr 180.
5. Brzózka. (p. Kozienice.) Zgromadzenie założone kanonicznie dnia 24 kwietnia 1926 r. pod obediencją OO. kapucynów. Dyrektorem jest Ks. Adam Łukasiewicz; przełożoną S. Felicja Szewczyk. Sióstr 51.
6. Cerekiew. (p. Radom.) Założone kanonicznie dnia 9 października 1921, pod obediencją OO. bernardynów. Dyrektorem jest Ks. Adam Popkiewicz; przełożoną S. Ewa Dudala. Braci 9, sióstr 116.
7. Chlewiska. (p. Szydłowiec.) Założone kanonicznie dnia 21 lutego 1908 r. pod obediencją OO. bernardynów. Dyrektorem jest Ks. Stanisław Koprowski; przełożonym: Br. Józef Olak; przełożoną S. Anna Kurakowa. Braci 75, sióstr 314.

8. Chotcza Dolna (p. Lipsko n. Wisłą.) Założone kanonicznie dnia 20 października 1924 r. pod obedj. OO. kapucynów. Dyrektorem jest Ks. Szymon Olszewski; przełożoną S. Justyna Chomelina. Braci 1, sióstr 28.
9. Ćmielów. (p. loco) Założone kanonicznie dnia 2 lipca 1920. pod obedj. OO. kapucynów. Dyrektorem jest Ks. Antoni Kasprzycki; przełożoną S. Antonina Kolbutowa. Sióstr 69.
10. Dąbrowa n. Czarną. (p. Sulejów Piotr.) Założone kanonicznie dnia 1 sierpnia 1907 r. Dyrektorem jest Ks. Józef Kownacki; przełożoną S. Katarzyna Szymczyk. Braci 18, sióstr 84.
11. Falków. (p. loco) Założone kanonicznie dnia 11 marca 1921 r. pod obedj. OO. bernardynów. Dyrektorem jest Ks. Jan Dąbrowski; przełożoną S. Teresa Cichowska. Braci 25, sióstr 108.
12. Głowaczów. (p. loco) Założone kanonicznie dnia 14 czerwca 1921 r. pod obedj. OO. bernardynów. Dyrektor: Ks. Wiktoryn Budziszewski. Przełożony: Brat Franciszek Jagieło. Braci 20 sióstr 114.
13. Góry Wysokie (p. Sandomierz) Założone kanonicznie dnia 21 czerwca 1921 r. pod obedj. OO. bernardynów Dyrektor Ks. Hieronim Cieślakowski. Przełożony Br. Marek Zdyb. Przełożona S. Agnieszka Czerwińska. Braci 9, sióstr 133.
14. Gowarczów. (p. Końskie.) Założone kanonicznie dnia 12 października 1926, pod obedj. OO. kapucynów. Dyrektor Ks. Jan Węglicki. Przełożona S. Marjanna Krzywanić. Braci 34, sióstr 306.
15. Grabowiec. (p. Sienna) Założone kanonicznie dnia 18 lutego 1927 r. pod obedj. OO. kapucynów Dyrektor Ks. Stanisław Zbroja. Przełożony Br. Wawrzyniec Tomanek. Przełożona S. Wiktoria Lusina Braci 10, sióstr 54.
16. Grocholice. (p. Opatów kielec.) Założone kanonicznie dnia 3 listopada 1922 r. pod obedj. OO. bernardynów. Dyrektor Ks. Władysław Grzebalski. Przełożony Brat Jan Kudas. Przełożona S. Agnieszka Zajączkowska Braci 3, sióstr 58.
17. Gródek. (p. Garbatka.) Założone kanonicznie dnia 27 marca 1924 r. pod obedj. OO. kapucynów. Dyrektor Ks. Julian Lipiński. Przełożona S. Agnieszka Kibalowa. Brat 1, sióstr 52

18. Jankowice Sand. (p. Sandomierz) Założone kanonicznie dnia 17 października 1924 r. pod obedj. OO. bernardynów. Dyrektor Ks. Aleksander Bastrzykowski. Braci 7, sióstr 47.
19. Janowiec. (p. Puławy.) Założone kanonicznie dnia 15 października 1924 r. Dyrektor Ks. Gabryel Czerwiński. Przełożona S. Józefa Fijol. Braci 2, sióstr 58.
20. Iwaniska. (p. loco) Założone kanonicznie dnia 26 października 1922 r. pod obedj. OO. bernardynów. Dyrektor Ks. Henryk Skowierzak. Przełożony Br. Józef Grzesiak. Przełożona S. Katarzyna Szczucka. Braci 6, sióstr 64.
21. Kaszów. (p. Przytyk.) Założone kanonicznie dnia 29 grudnia 1919 r. pod obedj. OO. kapucynów. Dyrektor vacat. Przełożony Br. Andrzej Chłopecki. Przełożona S. Józefa Pająk. Braci 9, sióstr 32.
22. Kleczanów. (p. Sandomierz) Założone kanonicznie dnia 18 października 1924 r. pod obedj. OO. bernardynów. Dyrektor Ks. Eugenjusz Jeziorowski. Przełożona S. Helena Węgrowka. Sióstr 7.
23. Krasna. (p. Stąporków) Założone kanonicznie dnia 10 grudnia 1921 r. pod obedj. OO. kapucynów. Dyrektor Ks. Stanisław Gruszko. Przełożony Br. Jan Bogna; przełożona S. Malgorzata Przychodniowa. Braci 4, sióstr 86.
24. Kraśnica. (p. Opoczno) Założone kanonicznie dnia 22 czerwca 1924 r. pod obedj. OO. kapucynów. Dyrektor Ks. Władysław Malinowski; przełożony Br. Walenty Piekarski, przełożona S. Franciszka Tomasiak. Braci 5, sióstr 27.
25. Krynki. (p. Wierzbnik) Założone kanonicznie dnia 10 października 1924 r. pod obedj. OO. kapucynów. Dyrektor Ks. Stanisław Piekarski; przełożona S. Franciszka Litwinkowa. Brat 1, sióstr 55.
26. Lasocin. (p. loco) Założone kanonicznie, dnia 10 września 1921 r. pod obedj. OO. bernardynów. Dyrektor Ks. Marjan Bojarczak. Przełożona S. Marianna Karpias. Braci 7, sióstr 51.
- C. d. n.

Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

Adres zwrotny:

Sekretariat Rady Głównej III Zakonu
Kraków, ul. Loretańska 11.

